

Cirkulärnr: 1995:99
Diariernr: 1995:1396
Handläggare: Bertil Adolfsson
Avdelning/sektion: Plan- och miljösektionen
Datum: 1995-05-09
Mottagare: Kommunstyrelsen, Plan, Stadsbyggnad, Bygglov,
Markförsörjning
Rubrik: Kommunerna och fastighetsbildningen – Betänkande
om huvudmannaskapet för fastighetsbildningen och
samverkan mellan stat och kommun
Bilagor: Sammanfattning av utredningen SOU 1995:54

Handläggare:
Bertil Adolfsson

1995-05-09

Kommunstyrelsen
Plan, Stadsbyggnad, Bygglov
Markförsörjning

Kommunerna och fastighetsbildningen – Betänkande om huvudmannaskapet för fastighets- bildningen och samverkan mellan stat och kommun

Bakgrund och sammanfattning

Den tredje etappen i utredningen om lantmäteriverksamheten i landet är nu avslutad. Utredningsmannen, landshövdingen i Västmanlands län, Jan Rydh, har den 5 maj 1995 till departementschefen på Miljödepartementet, Anna Lindh, överlämnat sitt betänkande, "**Fastighetsbildning – en gemensam uppgift för stat och kommun**", SOU 1995: 54.

I betänkandet slås fast att staten har det övergripande ansvaret för myndighetsuppgiften med fastighetsbildning och fastighetsregistrering.

Utredningen har också kommit fram till att det finns ett starkt behov av att samordna fastighetsbildningen med den kommunala plan- och byggprocessen. I tillämpningen av plan- och bygglagen har man funnit att många kommuner strävat efter att hålla ihop verksamheterna med kartframställning-planläggning-fastighetsbildning-bygglov-besiktningar/mätningar. P.g.a. fördelarna med denna samordning finner utredningen det lämpligt att de kommuner som så önskar under vissa villkor i framtiden skall kunna ombesörja fastighetsbildningen i kommunal regi.

I kommuner som ej önskar ombesörja fastighetsbildningen skall ansvaret för verksamheten åvila staten. Kommunen skall dock för det fall staten ombesörjer fastighetsbildningen, genom att teckna avtal, kunna samverka med den statliga myndigheten om förrättningsförberedelser (mätningar, markeringar, fastighetsutredningar, kartframställningar).

En sammanfattning av betänkandet bifogas.

Delegation till kommun

Kommun som i egen regi önskar ombesörja fastighetsbildning och fastighetsregistrering i hela kommunen (ej del av kommunen) skall inledningsvis före den 1 juli 1996 hos lantmäteriverket ansöka om delegation för att få handha denna uppgift. Därefter kan kommunen återkomma vid varje halvårsskifte från 1998.

Följande villkor skall vara uppfyllda för att kommunen skall få ett delegerat ansvar för att ombesörja fastighetsbildning inklusive fastighetsregistrering i kommunal regi:

1. Kommunen har anställd personal motsvarande **minst 5 årsarbetskrafter** sysselsatta med fastighetsbildning, fastighetsregistrering samt kommunal MBK-verksamhet mm (myndighetsservice).
2. Minst **två** av de anställda skall vara behöriga att handlägga förrättningar. En av dessa, chefen, skall ha högskoleutbildning.
3. Intäkterna av förrättningsverksamheten i kommunen skall inte understiga **600 000 kronor** i 1995 års prisnivå. Intäktsnivån skall beräknas som ett genomsnitt för en 5-årsperiod.
4. Den kommunala myndigheten inordnas i den kommunala organisationen på ett sådant sätt att förtroendet för dess opartiskhet ej kan ifrågasättas. Tex kan fastighetsbildningen ej inordnas under den nämnd eller inordnas i den förvaltning, som handhar kommunens mark-och exploateringsfrågor.
5. Delegerat ansvar för fastighetsbildningen skall endast avse enskild kommun och ej i samverkan med annan kommun.

Ansökningar om kommunal delegation får inte prövas och avslås med hänvisning till konsekvenser för det statliga lantmäteriets verksamhetsunderlag.

Det delegerade ansvaret för fastighetsbildningen med tillhörande registrering till kommunen skall utövas tills vidare. Statens övergripande ansvar för verksamheten innebär att delegationen under vissa omständigheter kan återkallas. Kommunen kan också på egen begäran låta ansvaret återgå till staten.

GFI och ADB-system

Kommun med delegerat ansvar för fastighetsbildningen måste vara beredd att svara för ajourhållningen av ett framtida GFI (geografisk fastighetsindelning) samt använda sig av tekniska system som kan leverera och hämta data enligt en viss standard.

Specialförrättningar i kommunen

Vissa sk infrastrukturförrättningar inom den kommunala myndighetens område som berör större områden tex kraftledning och järnvägar och sakägare på region/riksnivå samt stora och komplicerade jord- och skogsbruksförrättningar, större äganderättsutredningar och vissa anläggningsförrättningar (t.ex. skogsbilvägar) skall överlämnas till den statliga myndigheten.

Odelbarhetsprincipen, dvs att alla förrättningar i kommunen skall handläggas och beslutas av den eventuellt kommunala myndigheten får ge vika för en s.k. modifierad odelbarhetsprincip.

Utredningen förutsätter att den kommunala myndigheten och länsmyndigheten kan lösa arbetsfördelningen i skilda ärendetyper genom lokala överenskommelser mellan parterna. Den exakta tolkningen av vilka ärenden som skall handläggas av den statliga myndigheten ger kommunen tolkningsföreträde i kraft av sitt ansvar för fastighetsbildningen i hela kommunen.

Rättssäkerheten

Rättssäkerhetsfrågan har diskuterats ingående i utredningen. Utredningens slutliga förslag innebär att för förrättningar där kommunen är sakägare och där rättsligt bindande avtal saknas eller oenighet föreligger, skall på uttrycklig begäran av endera parten handläggningen överflyttas till den statliga myndigheten. Denna s.k. "ventil" är en nyhet i den kommunala fastighetsbildningen.

Kommunal förrättningsmedverkan genom C-avtal

Utredningen är positiv till att kommunerna kan medverka med de kart- och mätningstekniska momenten i fastighetsbildningen. Utredarens syn att fastighetbildningen i sin helhet utgör myndighetsutövning leder till att samarbetsavtal bör kunna träffas mellan enskild kommun och den statliga länsmyndigheten. Avtalet bör ha den gemensamma utgångspunkten att båda parter ser ett värde av att utnyttja kommunala resurser och ta tillvara de samordnings- och rationaliseringsvinster som en samverkan ger.

Utredningen föreslår att Lantmäteriverket och Svenska kommunförbundet sluter ett avtal om principerna och innehållet i en frivillig kommunal medverkan i förrättningsförberedelser. Detta avtal skall därefter utgöra underlag för avtal mellan enskilda kommuner och länsmyndigheten.

Föreligger inte ett principavtal i höst när regeringen lägger propositionen föreslås regeringen ta ställning till om en mer fast reglering av denna samverkansfråga är nödvändig.

Tidplan

Remiss av betänkandet sker under maj. Remisstid över sommarmånaderna. Proposition läggs och behandlas av höstriksdagen. Den nya statliga organisationen träder i kraft den 1 januari 1996. Kommun som från början önskar inrätta kommunal myndighet för fastighetsbildning ansöker om delegation före 1 juli 1996.

De kommuner som beviljas delegation kan inleda sin verksamhet den 1 januari 1998 eller den tidigare tidpunkt som parterna kan överenskomma. I undantagsfall kan om överklagande sker och beslut inte fattas före 1 mars 1997 tidplanen förskjutas en bit in på 1998.

Kommun som idag har kommunal myndighet, men ej önskar bibehålla denna eller får slutligt avslag på sin begäran före 1 mars 1997 upphör med sin myndighet från 1 januari 1998.

Kommunal medverkan med förrättningsförberedelser i fastighetsbildningen bör om nytt principavtal föreligger när regeringen lägger sin proposition kunna inledas 1 januari 1996. Fram till dess fortsätter samverkan enligt nuvarande avtal.

Omdöme

De kommunala politikerna i utredningen, som har varit kommunalrådet Håkan Eriksson i Sundsvall, oppositionsrådet Christina Raud, i Götene, oppositionsrådet Anders Knape i Karlstad samt fullmäktigeledamoten Kerstin Tyrstrup i Malmö, har förklarat sig acceptera utredarens förslag.

Förslaget bedöms som helhet ge kommunerna större frihet än idag att välja organisationsform och arbetssätt för fastighetsbildningen i framtiden.

Om flera kommuner på många punkter är kritiska till eller förkastar förslaget i sin helhet i sina remissvar är det inte uteslutet att förslaget ej blir verklighet och en eventuellt helt ny utredning med nya direktiv tillsätts med ovisst resultat.

Det är sannolikt så att Lantmäteriverket kommer att, försiktigt uttryckt, ha åtskilliga invändningar mot utredarens slutsatser och förslag. Ett särskilt yttrande har också lagts av lantmäteriets sakkunnige i utredningen.

Mer information

Betänkandet kan rekvireras hos Fritzes Förlag AB i Stockholm, tel 08 – 690 90 90 eller fax 08 – 21 99 03.

För ytterligare information om innehållet i utredningen kan Ni kontakta Bertil Adolfsson, 08 – 772 41 83 eller Gösta Pellbäck, 08 – 772 41 70 på Kommunförbundet. Det går också bra att ringa till den kommunala tjänstemannasakkunnige i utredningen bitr. stadsingenjör Bengt L Andersson i Karlstad, tel 054 – 29 54 32.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Plan-och miljösektionen

Yvonne Gustafsson

Bertil Adolfsson

Bilaga: Sammanfattning av utredningen SOU 1995:54